

ALEKSANDR FAYNBERG TARJIMALARIDA ALISHER NAVOIY VA ZAMONAVIY O'ZBEK SHOIRLARI

Sadoqatxon Mirzajonova Ulug'bek qizi

mirzajonovasadoqat24@gmail.com

O'zDJTU, Lingvistika (ingliz tili) yo'nalishi

Magistratura bosqich talabasi

Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya. Mazkur maqolada Aleksandr Faynbergning tarjimonlik faoliyati va uning o'zbek adabiyotini boshqa tillarda tanitishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida shoirning Alisher Navoiy g'azallarini rus tiliga tarjima qilishdagi yondashuvi hamda zamonaviy o'zbek shoirlari ijodini tarjima qilish orqali adabiy aloqalarni rivojlantirishdagi roli ko'rib chiqiladi. Faynberg tarjimalarida asl matn mazmunini saqlab qolish, she'riy ohang va badiiy tasvirlarni imkon qadar aniq yetkazishga intilgan. Uning tarjimalari orqali o'zbek she'riyati rus tilida o'qiydigan keng kitobxonlar uchun tushunarli bo'lgan. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, Faynberg tarjimalari o'zbek va rus adabiy muhitlari o'rtasida muhim madaniy ko'priq vazifasini bajargan.

Kalit so'zlar: Aleksandr Faynberg, tarjima, Alisher Navoiy, o'zbek she'riyati, adabiy aloqalar, zamonaviy shoirlar.

Abstract. This article analyzes the translation activity of Alexander Feinberg and his role in introducing Uzbek literature to a wider audience. The study focuses on Feinberg's translations of Alisher Navoi's ghazals as well as his translations of poems by modern Uzbek poets. Special attention is given to how the translator preserved the meaning, poetic tone, and imagery of the original texts. Through these translations, Uzbek poetry became accessible to Russian-speaking readers. The research shows that Feinberg's translations played an important role in strengthening literary and cultural connections between Uzbek and Russian literary traditions.

Keywords: Alexander Feinberg, translation, Alisher Navoi, Uzbek poetry, literary relations, modern poets.

Аннотация. В данной статье рассматривается переводческая деятельность Александра Файнберга и его вклад в популяризацию узбекской литературы. Особое внимание уделяется переводам газелей Алишера Навои, а также переводам произведений современных узбекских поэтов. Анализируется, каким образом переводчик стремился сохранить смысл оригинала, поэтическое звучание и художественные образы. Благодаря этим переводам узбекская поэзия стала доступной для русскоязычных читателей. Исследование показывает, что

переводы Файнберга сыграли важную роль в развитии литературных связей между узбекской и русской культурами.

Ключевые слова: Александр Файнберг, перевод, Алишер Навои, узбекская поэзия, литературные связи, современные поэты.

KIRISH

Adabiyotda tarjima muhim o'rin egallaydi. Tarjima orqali turli xalqlarning adabiy merosi boshqa madaniy muhitga yetib boradi. Ayniqsa she'riy tarjima murakkab jarayon hisoblanadi, chunki unda nafaqat mazmun, balki she'rning ohangi, ritmi va badiiy tasvirlari ham saqlanishi kerak.

Aleksandr Faynberg o'zbek adabiy muhitida shoir sifatida tanilgan bo'lsa-da, uning tarjimonlik faoliyati ham muhim ahamiyatga ega. U rus tilida ijod qilgan, lekin O'zbekistonda yashab ijod qilgani sababli o'zbek adabiyoti bilan yaqin aloqada bo'lgan. Shu sababli u o'zbek she'riyatini rus tilida o'qiydigan kitobxonlarga yetkazishga katta e'tibor bergan. Manbalarga ko'ra, Aleksandr Faynberg Alisher Navoiy g'azallarini rus tiliga tarjima qilgan va zamonaviy o'zbek shoirlarining asarlarini ham rus tiliga o'g'irgan. Bu tarjimalar orqali o'zbek she'riyati kengroq auditoriyaga tanishtirilgan. Uning tarjimalari o'zbek adabiyoti bilan rus tilida o'qiydigan kitobxonlar o'rtasida muhim bog'lovchi vazifani bajargan.

Mazkur maqolaning maqsadi Aleksandr Faynberg tarjimalarida Alisher Navoiy va zamonaviy o'zbek shoirlari ijodining qanday ifodalanganini ko'rib chiqishdir.

MUHOKAMA

Aleksandr Faynberg o'zbek adabiy muhitida nafaqat shoir, balki tarjimon sifatida ham muhim o'rin egallaydi. U rus tilida ijod qilgan bo'lsa ham, o'zbek adabiyoti bilan yaqin aloqada bo'lgan. Shu sababli uning tarjimonlik faoliyati o'zbek she'riyatini boshqa tillarda tanitishda muhim rol o'ynagan. Faynberg tarjimalarida asl matnning mazmuni va ruhini saqlashga alohida e'tibor berilgan.

Faynberg tarjimonlik faoliyatida klassik o'zbek adabiyoti vakillari ham, zamonaviy shoirlar ham muhim o'rin egallaydi. Ayniqsa Alisher Navoiy asarlarini tarjima qilish jarayoni katta mahorat talab qiladi. Navoiy g'azallari murakkab badiiy tuzilishga ega bo'lib, unda ramziy obrazlar, tashbehtar va ma'naviy mazmun kuchli ifodalangan. Shu sababli bu asarlarni boshqa tilga tarjima qilish jarayonida faqat so'zlarning ma'nosini emas, balki she'rning umumiy ruhini ham saqlab qolish zarur bo'ladi.

Adib Navoiy she'riyati bilan ishlashda aynan shu jihatga e'tibor qaratgan. U Navoiy g'azallaridagi asosiy g'oyani rus tilida aniq yetkazishga harakat qilgan. Tarjima jarayonida u matnni so'zma-so'z o'girishdan ko'ra, she'rning umumiy ohangi va mazmunini saqlashga intilgan. Bu usul she'riy tarjimada muhim hisoblanadi, chunki

har bir tilning o'ziga xos poetik imkoniyatlari mavjud. Shu sababli tarjimon asl matnning ruhini yangi til imkoniyatlari orqali qayta ifodalashi kerak bo'ladi. Faynberg tarjimalarida Navoiy g'azallaridagi sevgi, insoniylik va ma'naviy izlanish kabi mavzular rus tilida ham tushunarli shaklda ifodalangan. Tarjimon badiiy obrazlarni imkon qadar saqlab qolishga harakat qilgan. Natijada o'quvchi Navoiy she'riyatining asosiy mazmunini boshqa til orqali ham his qilishi mumkin bo'ladi.

U tarjimonlik faoliyatida zamonaviy o'zbek shoirlari ijodi ham muhim o'rin egallaydi. U Erkin Vohidov, Abdulla Oripov va Amon Matjon kabi shoirlarning asarlarini rus tiliga tarjima qilgan. Bu tarjimalar orqali zamonaviy o'zbek she'riyati rus tilida o'qiydigan kitobxonlarga yetib borgan. Zamonaviy o'zbek she'riyatida vatan, insoniy tuyg'ular va jamiyat hayoti bilan bog'liq mavzular ko'p uchraydi. Aleksandr Faynberg bu mavzularni tarjima qilish jarayonida asl she'rning ruhini saqlashga harakat qilgan. Masalan, o'zbek she'riyatida tabiat obrazlari va milliy ruh muhim o'rin tutadi. Tarjimon bunday obrazlarni rus tilida ham tushunarli qilib berishga intilgan.

Faynberg tarjimalarida tilning tabiiyligi ham muhim o'rin egallaydi. U tarjima qilayotgan she'rni rus tilida ham she'riy ohangga ega bo'lishiga e'tibor bergan. Shu sababli uning tarjimalari oddiy so'zlar orqali yozilgan bo'lsa ham, ularda badiiy ifoda saqlanib qoladi. Bu esa tarjimaning o'quvchi uchun tushunarli bo'lishiga yordam beradi. Shoirning tarjimalarining yana bir muhim jihati shundaki, ular turli madaniyatlar o'rtasida adabiy aloqa yaratadi. Tarjima orqali o'zbek adabiyoti boshqa til muhitiga kirib boradi. Shu bilan birga, boshqa madaniyat vakillari ham o'zbek she'riyati bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu sababli Aleksandr Faynberg tarjimonlik faoliyati o'zbek va rus adabiy muhitlari o'rtasida muhim bog'lovchi vazifani bajargan. Uning tarjimalari o'zbek she'riyatining boshqa til muhitida tanilishiga yordam bergan.

XULOSA

Aleksandr Faynberg o'zbek adabiy muhitida nafaqat shoir, balki tarjimon sifatida ham muhim o'rin egallaydi. U Alisher Navoiy g'azallarini va zamonaviy o'zbek shoirlarining asarlarini rus tiliga tarjima qilish orqali o'zbek adabiyotini kengroq kitobxonlarga tanishtirishga hissa qo'shgan. Uning tarjimalarida asl matn mazmunini saqlash va she'riy ohangni yetkazish muhim o'rin tutadi. Shu sababli Faynberg tarjimalari o'zbek va rus adabiy an'analari o'rtasida muhim bog'lovchi vazifani bajargan. Natijada Aleksandr Faynberg tarjimonlik faoliyati o'zbek adabiyotining boshqa madaniy muhitlarda tanilishiga yordam bergan muhim adabiy hodisalardan biri sifatida baholanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Файнберг, Александр Аркадьевич. (2007). *Строка длиною в жизнь*. Ташкент: Шарк.

2. Файнберг, Александр Аркадьевич. (2010). *Избранное*. Ташкент: Национальная библиотека Узбекистана.
3. Навоий, Алишер. (2008). *Ғазаллар*. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи.
4. Воҳидов, Эркин. (2005). *Сайланма*. Тошкент: Ўзбекистон.
5. Oripov, Abdulla. (2016). *Tanlangan asarlar*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
6. Matjon, Amon. (2018). *Saylanma*. Toshkent: Akademnashr.
7. Karimov, Bahodir. (2019). *Tarjima nazariyasi asoslari*. Toshkent: Akademnashr.
8. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. (2003). *Faynberg Aleksandr Arkadevich*. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti.